CONCEPT

VERSLAG
Vastgesteld augustus 2013

De Voorzitter van de Tweede Kamer, Van Miltenburg, heeft van 9 tot en met 12 juli 2013 een werkbezoek gebracht aan Londen. Zij werd begeleid door de Griffier van de Tweede Kamer, Biesheuvel-Vermeijden, en het Hoofd Voorlichting, Jochemsen.

Dit werkbezoek stond in het teken van de rol van en de samenwerking tussen nationale parlementen in de Europese Unie en het gebruik van moderne communicatietechnieken, waaronder de sociale media.

De Voorzitter had tijdens dit werkbezoek gesprekken met vooraanstaande politici, sleutelfiguren in de Britse media en met de vertegenwoordiging van het Europees Parlement in Londen. Het definitieve programma van de reis is bij dit verslag gevoegd.

Woensdag 10 juli 2013
<u>Gesprek met Nick Clegg MP.</u>
Nick Clegg is vicepremier en leider van de *Liberaal-Democraten*. In dit gesprek kwam het volgende aan de orde. De positie van de Liberaal-Democraten in het kabinet, de rol van de oppositiepartij(en) in het licht van de bezuinigingen, het consumentenvertrouwen in de overheid, de economische recessie in Nederland, de opinie en de toenemende scepsis ten aanzien van Europa, het in/out-debat over de Europese Unie, de brugfunctie van parlementen, de mogelijke implicatie van de verkiezingen in 2014 voor de leden van het Europees Parlement en in 2015 voor het Britse Lagerhuis, de interparlementaire samenwerking met name tussen Britse en Nederlandse parlementariërs en de verschillende procedures over Europese voorstellen, zoals de subsidiariteits- en proportionaliteitstoets en het (Nederlandse) behandelvoorbehoud.

<u>Bezoek aan het nieuwe BBC-mediacentrum</u>.
Aansluitend werd een bezoek gebracht aan het nieuwe BBC-mediacentrum. Na een informatieve rondleiding volgde een gesprek met Peter Knowles. Knowles is redacteur van de radioprogramma's Today in Parliament en Yesterday in Parliament, het tv-kanaal BBC Parliament en de recentelijk gestarte website Democracy Live. Daarbij kwamen ook zaken aan de orde als verlevendiging van de debatten, het vragenuurtje en urgent questions; zaken die – zijdelings – te maken hebben met kijkcijfers en vertrouwen van kijkers in de politiek.

Donderdag 11 juli 2013
<u>Gesprek met Emma Reynolds MP.</u>
Emma Reynolds *(Labour)* is “schaduw”-minister voor Europese Zaken. De volgende onderwerpen zijn de revue gepasseerd: de ontwikkelingen van nieuwe procedures na de ratificatie van het Verdrag van Lissabon zoals de introductie van de gele- en oranje-kaartprocedure en het behandelvoorbehoud, het debat over wel of niet in de Europese Unie blijven en de strategie bij dit debat, onderwerpen waarbij de Britse en Nederlandse parlementariërs al dan niet gemeenschappelijk optrekken , de brugfunctie van parlementen, de financiële crisis (het VK verkeert niet in een recessie) en het vertrouwen in politici.

<u>Rondleiding in het Britse parlement.</u>

Onder leiding van Clive Betts MP *(Labour)* , voorzitter van de All-Party Parliamentary Group on the Netherlands en Lord James Touhig, *(Labour Lord)* Co-operative politician, is een bezoek gebracht aan enkele markante gebouwdelen van zowel het Lagerhuis als het Hogerhuis. Ook de kapel van Mary Undercroft is bezichtigd.

Briefing door de Nederlandse ambassade in Londen
Door de Nederlandse ambassadeur, mevrouw Laetitia van den Assum, en haar medewerkers is een toelichting gegeven op enkele Britse aangelegenheden zoals de Britse kijk op sociale zaken en arbeidsmarktbeleid, de banken, het Hof voor de Rechten van de Mens, de subsidiariteitstoets, (de optie van) de rode kaart, de rol van de media en het verschil tussen de Europese Unie en de interne markt.

Lunch met Britse parlementariers.
In het Parlementsgebouw is op uitnodiging van de Voorzitter de werklunch gebruikt met de volgende parlementariërs:

- Clive Betts MP *(Labour)* (voorzitter APPG Netherlands)
- Baroness D'Souza *(Crossbench peer)* (Lord Speaker)
- Lord Michael Jay *(Crossbench peer)* (voormalige SG FCO)
- Bill Cash MP *(Conservative)* (voorzitter EU Scrutiny Committee)
- Lord Tim Boswell *(Conservative)* (voorzitter EU Select Committee)
- Lord Hannay *(Independent)* (voormalig topambtenaar bij the Foreign Office)
- Lord Harrison *(Labour)* (lid APPG Netherlands).

Na een kort openingswoord waarin de Voorzitter het doel van deze ontmoeting heeft uiteengezet, namelijk een gedachtewisseling over de brugfunctie van parlementen tussen burgers en de Europese Unie, interparlementaire samenwerking, de subsidiariteitsonderzoeken, de gele- en oranje-kaartprocedures en hoorzittingen onder ede, ontstond een levendig debat tussen voor- en tegenstanders van de Europese Unie c.q. de interne markt over de vraag "Wat kunnen nationale parlementen doen?"

Onderschreven werd het belang van informele contacten en het uitwisselen van opgedane ervaringen. Ook werd waardering geuit voor de Nederlandse bijdrage aan de vergaderingen van de COSAC. Men zag veel overeenkomsten, niet alleen tussen de Britse en Nederlandse parlementen maar ook met de Finse, Deense en de andere noordelijke parlementen als het gaat om de inzet van nauwkeurig onderzoek (scrutiny), zoals de gele en oranje kaart en het behandelvoorbehoud. Door anderen werd gewezen op ethische bezwaren en het risico van een gezamenlijke verantwoordelijkheid met de regering, terwijl de parlementen toch als taak hebben om de regering te controleren. Volgens deze leden is er geen politieke unie en is tot nu toe ook niet beschreven wat deze zou moeten inhouden. Gewezen werd op de groeiende bezorgdheid van burgers, de politieke reactie van andersdenkenden en de opkomst van "tegen"-partijen. Gewezen werd ook op de paralellen in de discussies die in het VK en in Nederland gevoerd worden terwijl in veel andere landen binnen de Europese Unie deze discussie niet wordt gevoerd. Bepleit werd een nieuwe relatie tussen de Europese Unie en de nationale parlementen, een debat over het democratisch deficit, de democratische legitimiteit en de vereiste consensus (van inmiddels 28 lidstaten) bij veranderingen van de verdragen. Dat laatste is voor veel landen binnen de Europese Unie een groot dilemma omdat men beseft dat één veto het hele Europese proces kan ondermijnen.

Andere leden wezen erop dat er nu dingen gebeuren die de burgers direct raken terwijl de nationale parlementariërs niet gerechtigd zijn om zich hiermee te bemoeien. In 7 tot 8 landen van de Europese Unie is sprake van een reverse of the red lines. Sceptici (binnen deze landen) menen dat er weliswaar één Europese markt is maar dat die zeldenpositief uitwerkt . Daarom zoekt men naar green lines en naar een systeem dat past bij elk land, eventueel gekoppeld aan verschillende snelheden. Het gaat om een principiële kwestie waarin Nederland als een van de founding fathers van de Europese Unie zeker een rol zou kunnen spelen. Volgens sommigen tonen de feiten aan dat er nu al twee Europa's zijn. Zij verwijzen daarbij naar de eurozone waar het Verenigd Koninkrijk geen deel van uitmaakt terwijl het Verenigd Koninkrijk wel deel uitmaakt van de interne Europese markt. Volgens andere leden zou de oplossing kunnen zijn

om kleine stappen vooruit te zetten en terug te keren naar de burgers van de Europese Unie. In dat verband zou een gezamenlijke missie en een gezamenlijk debat nuttig kunnen zijn.

<u>Gesprek met John Bercow MP, Speaker of the House of Commons</u>

Dit gesprek vond – na een kleine rondleiding - plaats in de ambtswoning van de Speaker van het House of Commons. Naast de ambtswoning is een ander opmerkelijk verschil het feit dat elke Speaker na zijn of haar verkiezing tot Speaker zijn of haar eigen politieke partij dient te verlaten. In dit geval betrof het de *Conservatives*. De Speaker neemt in principe ook niet deel aan stemmingen, tenzij de stemmen staken. Dat is kennelijk sinds 1983 niet meer voorgekomen. Beide voorzitters hebben voorts enkele ervaringen uitgewisseld, onder meer over de vraag hoe om te gaan met de positie van de regering in een monistisch respectievelijk duaal systeem, met bewindslieden die nieuws lekken naar de media, met spoeddebatten en met leden die vooral veel vragen willen stellen en de taak van een voorzitter om de urgentie daarvan te bepalen. Ook kwamen ter sprake het geringe vertrouwen in de politiek en de inspanningen die nodig zijn om burgers te kunnen laten zien dat het parlement echt bezig is met zaken die burgers raken. Time management, zoals bij het Britse vragenuur (maximaal één minuut per vraag, ongeveer 25 vragen in een halfuur), is in beide parlementen steeds meer een vast onderdeel van het proces en past bij de werkwijze van veel (jonge) zakelijk ingestelde leden.
De samenwerking tussen beide parlementen was ook onderwerp van gesprek, evenals de Brits-Nederlandse vriendschapsgroep en de Britse onderzoekscommissie voor Europese Zaken, die onlangs een succesvol bezoek heeft gebracht aan de Tweede Kamer.

<u>Gesprek met David Lidington MP.</u>

David Lidington *(Conservative)* is minister voor Europese Zaken. Na een korte toelichting door de Voorzitter over het doel van haar bezoek – de positie en de verantwoordelijkheid van nationale parlementen binnen de Europese Unie en een uitleg over de behandeling van Europese voorstellen in de vaste commissies van de Tweede Kamer, kwamen de volgende onderwerpen aan de orde. De tekortschietende coördinatie en het mede daardoor missen van deadlines, het hiermee samenhangende probleem van – meer – bureaucratie, de in het Verdrag van Lissabon vastgelegde achtwekentermijn voor subsidiariteitsonderzoeken (die vooral in recessen te kort is), het idee van een rode kaart, het afnemende vertrouwen in het Europees Parlement en het democratisch deficit, de opiniepeilingen en de recente speech van premier Cameron over Europese aangelegenheden. Maar ook zaken als de noodzaak tot hervorming binnen de Europese Unie, flexibiliteit (eurozone), diversiteit en het afleggen van verantwoording, de rol van de Europese Commissie en mogelijke voorstellen in de komende jaren tot wijziging van het Verdrag van Lissabon.

<u>Diner met Britse opiniemakers, denktankleden, academici, journalisten:</u>

Op uitnodiging van de Nederlandse ambassadeur in Londen, mevrouw Laetitia van den Assum, namen de volgende personen deel aan dit werkdiner:

- o Peter Kellner (President YouGov)
- o Jacqueline Minor (Head of Representation European Commission in the UK)
- o Gideon Rachman (Chief Foreign Affairs Columnist Financial Times)
- o Philip Souta (Director Bussiness for New Europe)
- o John Peet, Europe Editor, The Economist.

Diverse thema's werden besproken, zoals

- Het democratisch deficit, het Deense systeem en het referendum.
- De deadlines voor de gele/oranje kaart bij de subsidiariteits- en proportionaliteitstoetsen.
- De meerjarige begroting van de Europese Unie in het licht van de verkiezingen voor het Europees Parlement in 2014, het gezag van dit parlement en de relatie tussen dit parlement en de nationale parlementen.
- Het Europees Hof voor de Rechten vande Mens, de afstand tot de burgers en het thema immigratie.
- De noodzaak van tweerichtingsverkeer tussen Europa en de burgers.
- De komende verkiezingen en de invloed daarop van Europese voorstellen, zoals over het bijvullen van olijfolieflesjes.

- De liefde voor Europa, uit nood geboren vanwege een breuk met het verleden (zoals in België) of vanwege de dreiging (zie de Koude Oorlog).
- De recentelijk verschenen Subsidiariteitsbrief van de Nederlandse regering en het entameren van de discussie over Europa.
- De rol van de media in het Verenigd Koninkrijk in het Europadebat, kranten die pro of contra zijn, het “zij en wij”-gevoel, de vraag of er een wil is om te veranderen.
- Uittreden uit de Europese Unie, in de interne markt blijven, de risico’s en de eenheid in het Verenigd Koninkrijk.
- Het referendum in Nederland in 2005, en de mogelijke gevolgen hiervan voor de kloof tussen burgers en politiek.

Vrijdag 26 oktober 2007

<u>Gesprek met Björn Knellström en Gergely Polner.</u>

Beide gesprekspartners zijn verbonden aan het Voorlichtingsbureau van het Europees Parlement in het Verenigd Koninkrijk. Knellström heeft de leiding van dit bureau, Polner is hoofd van de publieksvoorlichting.

Het onderwerp van dit gesprek was sociale media. Björn Knellström en Gergely Polner gaven een toelichting op de wijze waarop hun bureau hiermee omgaat. Zij wezen onder meer op de rol van de tabloids die nieuws halen uit de sociale media. Persberichten worden nauwelijks meer gelezen, Twitter en sociale media juist wel. Daarom is bij gebruik van sociale media sprake van een woordvoeringsdoel. Sociale media worden gebruikt als stem van het instituut, onder meer via quotes en door monitoring. Het Voorlichtingsbureau van het Europees Parlement heeft 81 events/gebeurtenissen dit jaar. Voor de medewerkers gelden strikte spelregels voor privé- en functioneel gebruik. On line is on duty. Het huidige doel is 1 miljoen volgers, met alsonderwerp financiële dienstverlening. Er is geen garantie dat alles gelezen wordt. Wat betreft de monitoring: communicatie is een kunstvorm, zie bijvoorbeeld Geenstijl.nl. Sociale media zijn er, 24 uur per dag, alle dagen van de week. Van belang is tijdig informatie te verstrekken voordat door derden een discussie in de sociale media wordt gestart. Het Voorlichtingsbureau wil de ogen en oren van de leden van het Europees Parlement zijn. Chatten is voor deze leden zeer interessant.

Van belang is ook de snelheid van sociale media, de inkt is nog niet droog of het bericht staat al op Facebook.

Voor de ondersteuning zijn twee fte’s en een trainee beschikbaar. Samen onderhouden zij vijf accounts op Twitter en twee op Facebook. De uitdaging is om experts, stakeholders, bij elkaar te brengen. Twitter heeft een boodschap en publiek nodig. De trends gaan steeds sneller. De luisterfunctie is daarom het belangrijkste. Het Voorlichtingsbureau van het Europees Parlement huurt per event een expert in die kan omgaan met bezoekers (MP’s zijn niet te stoppen). Vaak gaat het om een discussie van enkele dagen.

Het EP-bureau doet ook veel op Facebook, met name de chats. Het Voorlichtingsbureau beschouwt dit als een soort eigen mediakanaal. Naast de genoemde fte’s heeft iedereen bij het Voorlichtingsbureau een taak en een verantwoordelijkheid. Een twitteraccount is immers gevaarlijk. (paraplubescherming). Het Voorlichtingsbureau vindt hashtags prachtig; deze zouden gebruikt kunnen worden voor Facebook, maar niet privé. De rol van de instituties in relatie tot politieke discussies is ook belangrijk. Het Voorlichtingsbureau is van mening dat de leden je zeker zullen vinden als je populair bent. Tot slot werd nog het belang benadrukt van moderation policy.

<u>Gesprek met Edward Wooden en Gracey Green</u>

Edward Wood is directeur van de Publieksinformatie en Gracey Green hoofd van de web- en intranetdienstverlening. De Publieksinformatie ondersteunt zowel het Lagerhuis als het Hogerhuis. Over de website is tussen de beide Huizen wel enige spanning, maar de gebruikers en het publiek staan voorop. Ieder Huis en alle commissies hebben een eigen twitterkanaal. Zo heeft het twitterkanaal van het Lagerhuis circa 20.000 volgers, ongeveer 400 leden van het Lagerhuis (van de 650) zitten op Twitter, evenals een aantal journalisten en individuele organisaties. De inhoud wordt bepaald door de agenda van het Lagerhuis. Zo wordt 10 seconden na de stemming de uitslag gepubliceerd, net als

spoedvragen en sommige debatten, bijvoorbeeld bij veel belangstelling van derden). Wood en Green vinden het een uitdaging om het eenrichtingsverkeer te veranderen in interactief verkeer. Naar hun mening is er wel een kritische factor, namelijk de vraag wie verantwoordelijk is voor de feedback. Voor de beantwoording is naar hun mening niet direct een aparte woordvoerder nodig, maar is, gelet op de gevaren en risico's van sociale media, wel een bijzondere politieke gevoeligheid vereist. Overigens zijn er weinig Lords die twitteren (minder dan 100). De Speaker van het Lagerhuis twittert evenmin.
Wood en Green leggen ook uit dat Facebook voordelen heeft boven Twitter, te weten meer ruimte voor tekst en de mogelijkheid om stukken terug te lezen.
Tot slot geven Wood en Green uitleg over de ondersteuning, bestaande uit ongeveer 100 fte's waarvan een kwart tijdelijk en de opgave om burgers te interesseren voor informatie van het parlement op Twitter en Facebook. Vertrouwen krijgen van het publiek is een langetermijnproject. Zo werkt men nu met twee co-websites en is men voornemens om informatie beschikbaar te stellen aan derden om daarmee iets te doen. Een ander idee is een mailadres openen voor het geven van beoordelingscijfers. Kortom, er is een ontwikkeling in gang gezet die ook invloed zal hebben op het wetgevingsproces, op het aanbieden van petities, enz.

Gesprek met Claire Cowan, Head of Public Information and Outreach, en Alasdair Mackenzie, Parliamentary Outreach offices for London and SE England, Houses of Parliament.
Het gebrek aan contact tussen het publiek en het parlement leidde enige jaren geleden tot de lancering van een parlementaire website. Daarnaast zijn trainingsprogramma's opgezet. De ondersteuning is de afgelopen jaren uitgebouwd naar 12 officials. Deze verzorgen 500 sessies per jaar (met een mulitipliereffect). Het budget bedraagt 675.00 Britse ponden (incl. staf). De kosten worden zo laag mogelijk gehouden bijvoorbeeld door gebruik te maken van "gratis" locaties, zoals gemeentehuizen . Veel gebeurt ook extern met een beperkte inzet van MP's en staf. Het bureau heeft ook een database met alle contacten. Verder worden op locatie vergaderingen en hoorzittingen van commissies georganiseerd door dit bureau. Soms is een hele commissie aanwezig maar in principe is – slechts - een gekwalificeerd aantal leden nodig. Bij een activiteit van een select committee zijn alle leden aanwezig. Hiervan wordt ook een verslag gemaakt. Tijdens deze bijeenkomsten is men actief bezig met twitteren, met het risico dat verwachtingen worden gewekt bij het publiek die niet waargemaakt kunnen worden. Cowan en Mackenzie benadrukken dat een duidelijke uitleg of toelichting waarover iets gaat en wie waar mee bezig is, altijd noodzakelijk is.

De Voorzitter dankt alle gesprekspartners voor de zeer hartelijke ontvangst en hun bereidheid om in grote openheid over uiteenlopende onderwerpen van gedachten te wisselen. Zij heeft met veel belangstelling kennisgenomen van de ontwikkelingen en van de vele verschillende inzichten die de gesprekken aan het licht brachten.

De Voorzitter is voorafgaand aan en gedurende het werkbezoek bijgestaan door verscheidene medewerkers van de Nederlandse vertegenwoordiging van het ministerie van Buitenlandse Zaken in Londen. Zij dankt hen allen hartelijk voor hun betrokkenheid en grote inzet.

Van Miltenburg,
Voorzitter

Biesheuvel-Vermeijden,
Griffier

Bijlage 1 Programma

Bijlage

Programma van het werkbezoek van de Voorzitter aan Londen van dinsdag 9 tot en met vrijdag 12 juli 2013

Dinsdag 9 juli 2013
Aankomst uit Brussel begin van de avond per trein, aansluitend aan werkbezoek EU.

Woensdag 10 juli 2013

- Gesprek met Nick Clegg MP, vicepremier/leider van de Liberaal-Democraten

- Bezoek aan het nieuwe BBC-mediacentrum.

Donderdag 11 juli 2013

- Gesprek met Emma Reynolds MP, Shadow Europaminister (Labour)

- Rondleiding in het Britse Parlement door Clive Betts MP, voorzitter van de All-Party Parliamentary Group on the Netherlands (Labour) en Lord James Touhig, Labour Cooperatieve politician

- Briefing door de Nederlandse ambassade in Londen

- Lunch met Britse parlementariërs:
    - Clive Betts MP (voorzitter APPG Netherlands)
    - Baroness D'Souza (Lord Speaker)
    - Lord Michael Jay (voormalige SG FCO)
    - Bill Cash MP (voorzitter EU Scrutiny Committee)
    - Lord Tim Boswell (voorzitter EU Select Committee)
    - Lord Hannay (voormalig topambtenaar bij the Foreign Office)
    - Lord Harrison (lid APPG Netherlands)

- Gesprek met John Bercow MP, Speaker of the House of Commons (Conservative)

- Gesprek met David Lidington MP, minister for Europe, FCO (Conservative)

- Diner met Britse opiniemakers, denktankers, academici, journalisten:
    - Peter Kellner (President YouGov)
    - Jacqueline Minor (Head of Representation European Commission in the UK)
    - Gideon Rachman (Chief Foreign Affairs Columnist Financial Times)
    - Philip Souta (Director Bussiness for Now Europe)
    - John Peet, Europe Editor, The Economist.

Vrijdag 12 juli 2013 (?)

- Gesprek met Björn Knellström, Head, en Gergely Polner, Head of Outreach and Public Affairs, EP Office in the UK

- Gesprek met Edward Wood, Director of Public Information, en Gracey Green, Head of Web and Intranet Service, Houses of Parliament

- Gesprek met Claire Cowan, Head of Public Information and Outreach, en Alasdair Mackenzie, Parliamentary Outreach offices for London and SE England, Houses of Parliament.

Terugkeer naar Rotterdam eind van de middag per vliegtuig.